

Zwolle (ond. egd ten afnaba terug te ge Zendingen en eenige een aantal e ik een nog eeg. de gevoelens lie door hen

een vreugde, komt mocht ler gemeente us noch Jood or den Heili in woorden

hollands. Het t er in mijn Maar ik geen vroegeren veggstootte en van Christus ijke, die hier cht, die ook e kerken van

ijn terugkeer, wolle en den

kerken haar macht heeft, n, die door die thans den en, door den dat De Goos- het Rijk des t worden. naakte kerken stus, Moge ik, an Uw gebed, om mijn taak et Koninkrijk

ANAHOMBA. er Skymaster GOOSSENS.

Nog elders; me ontgaan. K. S.

zij de Joden en in die gelieprediking van vrije ge- en nimmer op men en waar- d sterven kon, schheid te be- voor wie in

wereld uitge- ff bij de Joden n het Romein-

, sichten sy- un godadienst moeten). den wereldtaal zijn prediking i brief aan de aulus en zijn ! Nu moesten volken leeren, innen brengen. a van het net wereldrijk zoo-

id van bestuur, zekere veilig- dienen tot be- ss.

toestand der t het oog ver- bor tot in het verlangen naar rurd. Men ging en verlosser.

werd zijn leef te het Evange- men den heide- den water s den Kurios. Men dacht er doen. Men pre- een dwaasheid

was naar den van Christus

God had in zijn raad den loop des tijds alzo be- paald, dat de wereld zijner dagen gereed gemaakt was voor den snellen loop van het Evangelie van Gods genade van stad tot stad en van land tot land en steeds verder en verder over de aarde. Toen de Christus verscheen, trad de Volheid des Tijds in.

Deze gedachten van Prof. Greijdanus moeten we door- geven bij ons onderwijs. We moeten ze breeder uit- werken, wanneer we het zendingswerk van Paulus be- handelen en wanneer we de oude kerkgeschiedenis vertellen. Dan moeten we niet onze kracht zoeken in het vertellen van allerlei wetenswaardigheden en het schilderen der martelingen, Gods kinderen aangedaan.

Laten daarbij blijven staan hen, die de lijn in het werk Gods niet zien, of misschien niet willen zien. Neen, we moeten den loop van Gods Woord teekenen, de lijn die er loopt van de Volheid des Tijds tot de Volheid der Tijden.

Prof. Greijdanus teekent ze ons. Heel eenvoudig. Als bewijs hiervan geef ik het volgende citaat:

„Toen zond Hij Zijn Zoon. Deze predikte Zijn ge- nade, stierf aan het kruis, stond op uit dood en graf, voer ten hemel, en zond en zendt nog steeds zijn dienaren uit tot prediking van het Evangelie van Gods genade; in Hem vergadert Hij Zijn gemeente aldoor bij menigten tot haar volheid is bereikt. En dan komt Hij weer. Dan is de tijd niet alleen vol, maar ook ge- heel ten einde en treedt de eeuwigheid in, die van geen verandering of vergankelijkheid weet.

God heeft ook den tijd geschapen en beheerscht hem daarom ook en heeft hem het middelpunt van zijn loop doen hebben in Christus' komst in het vleesch met zijn heilsverwerving en doet hem zijn eindpunt bereiken in Christus' wederkomst ten oordeel en ter scheiding en ter volle herstelling van het mensdom en hemel en aarde en van de gansche wereld”.

J. GEELHOED.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Hooggeleerde Heer,

Gaarne zag ik het volgende in het weekblad „de Reformatie” opgenomen.

Het is nu begin November, en zoo is er een eind gekomen aan de verscheping van groote afdeelingen militairen naar Ned. Oost Indië. Deze militairen zijn geen vrijwilligers. Het zijn meereendeels dienstplichti- gen. Dat beteekent dus dat ze, gehoorzaam aan de overheid, maar met verbreking van allerlei toekomst- plannen uit het ouderlijk huis, hun werk, en hun kerk- gebouw gehaald worden. Zij komen in een mooi land, maar het is ook een land, overvloeiende van dans- en drinkgelegenheden. Zij weten dat, en de meesten zijn er een beetje bang voor. Er doen allerlei overdreven verhalen in Nederland de roep: verhalen, die willen suggereren, dat het voor een Christen vrijwel onmog- elijk is, om dat ook in Indië te blijven.

Nu is het zoo, dat de regering, en ook de Neder- landsche legerleiding dit weten. En zij wil er ook geld aan besteden, om soldaten van twintig jaar niet zonder dominees te laten zitten. Er wordt misschien wel veel geld uitgegeven voor het leger, maar dat hier geld voor is, is toch mooi. Er is schitterend werk te doen voor jonge dominees; werk dat gewaardeerd zal worden.

Ondergeteekende is militair, dienstplichtig militair. Hij heeft uitgezien naar den veldprediker, want hij zag z'n kameraden. Jongens, die vroeger zoo lauw waren als het maar kon, gingen naar de scheeps- diensten.

En wat ondergeteekende zag, was dit: een veld- prediker van 60 jaar, met een groote baard; een zeer eerbiedwaardig man, maar Nederlandsch Her- vormd-modern. De terminologie in zijn preeken was zoo, dat men het alles op twee manieren kon uitleggen: zoo, als het moet; en puur vrijzinnig. In een gesprek met twee van ons, heeft hij de volgende stelling ver- dedigd:

1e. alle menschen worden zalig. God noemt zich Vader, en een aardsche vader zelfs zal nooit zijn kin- deren voor altijd verstootten;

2e. of iemand in Mohammed, of in God als Vader in Christus gelooft is onverschillig. Het zijn twee namen voor denzelfden Persoon. Wanneer in Suez een Mohammedaan zich buigt in de richting van Mekka, is dat niet zoo'n tragisch gezicht;

3e. in verband met stelling 1 loochent hij natuurlijk vele Bijbelgedeelten. Het komt er dus op neer, dat hij bepaalde Schriftgedeelten, die met z'n eigen gedach- tenleven strooken, daarin invoegt; en dus den Bijbel als aanleiding gebruikt, om zijn eigen ideeën te ver- kondigen.

4e. wij moeten volgens hem niet zoo zeer het accent leggen op het zoenbloed van Christus, maar hem zien als voorbeeld. Dit naar aanleiding van Romeinen 12, waar staat, dat wij onze lichamen stellen tot een heilige en Gode welbehagelijke offerande, welke is awe „redelijke godsdienst”. Dat gevoelen, dat in Christus Jezus was, die offergeest moet slechts ook in ons leven komen.

Die dominee was een hoogstaand mensch. Hij meent wat hij zegt. Maar het is toch duidelijk, dat hij steenen

voor brood gaf; want hij onderschrijft niet met zijn hart ons antwoord op vraag 1 van den Catechismus: „Wat is Uw eenige troost, beiden in leven en sterven?”

Zooeven heb ik gezegd, dat veldprediker zijn toch wel een heel dankbaar werk is. Dankbaarheid van menschen zonder meer mag natuurlijk niet een reden zijn, om veldprediker te worden. Jagen naar succes is niet de wil van God. Maar als wij zien, dat die dank- baarheid voortspruit uit honger, wordt het dan niet tijd voor onze jonge dominees, om eens te bedenken, of hier geen roeping tot hen komt van Godswege?

Natuurlijk weet ik, dat er een groot gebrek aan predikanten is in onze kerken. Ook weet ik, dat tot onze gewone kerkleden de taak komt, om de naaste te helpen. Maar God heeft onder ons, door de moeite en desillusies, den bodem klaar gemaakt om te bewerken; en de arbeiders komen niet om ze te bewerken.

Het is niet de bedoeling, dat iedere jonge dominee nu direct naar Soerabaja komt. Maar toch, laat een jonge dominee, die goed met jonge menschen om kan gaan, eens nadenken, of hij daar niet komen moet. Het is een goed land, en wij weten, dat wie Christus niet volgen wil overal, waar Hij hem roept, Zijn Naam niet waardig is, en zich dus niet een Christen mag noemen.

Met dank voor de verleende plaatsruimte, teeken ik hoogachtend,

P. KUIJPER Fzn.

Dpl. sold. Staf-III-5 R. I.

ZOO ZIJN ONZE MANIEREN.

In den kerkeraad van de Synodaal Geref. Kerk te Zeist, welke kerkeraad onlangs twee ouderlingen opdroeg 's Zondags naar de Nederl. Herv. Kerk te gaan, op hetzelfde uur dat ook eigen gemeente vergaderde, omdat een Ned. Herv. predikant zijn intrede deed, zit een bezwaarde, doch nog niet vrijgemaakte ouderling.

Deze ouderling deelt op een der kerkeraadsver- gaderingen mede, dat hij bezwaar heeft om bij zijn huisbezoek het Synodaal beleid in alles te verdedigen en de handelingen der Vrijgemaakten in alles te veroordeelen.

Gevolg: de kerkeraad neemt zonder meer het be- sluit om dezen ambtsdrager voor onbepaalde tijd vrij te stellen van huisbezoek!

Is dat knoeien of geen knoeien?

HET BOEK VAN DE WEEK

DE FRIESCHE BIJBELVERTALING.

Men zal moeilijk kunnen zeggen, dat deze vertaling van de Heilige Schrift in het Friesch er te vroeg gekomen is. Integendeel is zij eerst vóór enkele jaren tot stand gekomen, dus wel zeer laat. Nog niet te laat. We zullen dat althans hopen. Hoelang wereld en menschheid en volken, en ook het Friesche volk, nog door God gedragen zullen worden voordat Hij met het eindgericht komt, is ons niet geopenbaard. Het kunnen slechts tientallen van jaren zijn, maar het kunnen ook eeuwen wezen. En wat in dien tijd met de menschenwereld in haar geheel, en met de onderschei- den volken, en ook met de Friesche natie, geschieden zal, is ons onbekend. Daarom neen, van te laat mogen we nu nog niet spreken. Maar toch wel zeer laat is een Friesche overzetting van den Bijbel in het licht gekomen. Onze Friesche voorgelachten hebben in dezen hunne roeping wel zeer verzaakt.

Toen in de zevende en latere eeuwen hier het Evan- gelie begon gepredikt te worden — en Friesland strekte zich toen zuidwaarts en oostwaarts veel verder uit dan nu — moet dat wel, behalve in het Latijn, geschied zijn in het Friesch. Dit is niet alleen con- clusie onzerzijds. Er zijn ook berichten, die dat mede- deelen. Deze toestand zal geduurd hebben al de mid- deleeuwen door, tot ongeveer den Hervormingstijd, zij het ook, dat, in verband met de staatkundige ge- beurtenissen en verhoudingen, allengs het Hollandsch meer in gebruik gekomen is bij de prediking en het Godsdiensonderwijs. J. Bultenrust Hettema schrijft: „De geestelijken van de oude moederkerk waren echte Friezen en sermoenden hun leken in hun eigen taal. Er moet van den Bijbel veel, zoo niet alles in de land- taal bestaan hebben”. Dit moge echter waar zijn, schriftelijk bewijs ontbreekt. Uit al die eeuwen hebben we geen vertaling van den Bijbel, of van eenig Bijbel- boek of Bijbelgedeelte, in het Friesch over, dan die van de tien geboden.

De Hervorming deed groote behoefte aan den Bijbel gevoelen. Maar in hoevele talen deze ook werd over- gezet, in het Friesch geschiedde het niet. Men achtte blijkbaar aan den Hollandschen Bijbel genoeg te heb- ben. Ook werd in Friesland alleen in 't Hollandsch ge- preekt voor de gemeenten, en het religieuze onderricht en gesprek in het Hollandsch gegeven en gevoerd, nu afgezien van het samenspreken der Friezen onderling, en van wat te dezer zake op de Academie en de Latijnsche Scholen en dergelijke inrichtingen voorviel. Gijbert Japicx berijmde de psalmen in het Friesch,

en ook D. J. Althuyzen. Maar geen Bijbelboek werd in het Friesch overgezet, laat staan dan de geheele Bijbel. In het begin der 18e eeuw, in 1714, kwam uit Engeland een verzoek tot den Rector van de Latijn- sche school te Dokkum om het Onze Vader in het Hindeloopersche over te brengen, aan welke uitnoodi- ging hij gevolg gaf. En in 1740 kreeg Da C. H. Braunius een soortgelijk verzoek, eveneens uit Engeland, n.l. om Matth. 6 te willen vertalen in het dialect van Molkwerum. Maar welke doeleinden de vragers ook gehad mogen hebben met deze hunne uitnoodigin- gen, het was geene zaak van en voor het Friesche volk. Drie eeuwen gingen heen, de 16e, en de 17e, en de 18e, van 1500 tot 1800, zonder dat eene poging gedaan werd, voorzover althans nu bekend is, om den Bijbel, of een grooter of kleiner gedeelte daarvan, in het Friesch te vertalen voor het Friesche volk.

Met de 19e eeuw echter kwam daarin een weinig verandering. Omstreeks 1825, wat vroeger of wat later, het preciese jaartal is niet bekend, vertaalde Ds P. Boeles, die van 1817 tot 1825 predikant te Pingjum geweest is, het Evangelie naar Lucas, doch slechts de eerste helft, de hoofdstukken 1-12. Waarom niet verder? Dat schijnt niet bekend te zijn. Met welk doel? Ook die vraag moet open blijven.

Een tweede vertaler was Ds W. van Borssum Waalkes, die van 1844 tot 1866 te Goënga stond, en het Evangelie naar Marcus in het Friesch overzette, omdat hij merkte, dat zijn catechisanten niet best met het Hollandsch overweg konden. Daarom vertaalde hij dit Evangelieverhaal in het Friesch, las er dien catechisanten gedeelten uit voor, en besprak deze met hen in het Friesch.

Ten derde komt Dr J. Halbertsma, die op verzoek van Prins L. L. Bonaparte te Londen in 1857-1861 het Evangelie naar Mattheüs in het Friesch over- bracht. Deze Prins wenschte zooveel mogelijk onder- scheiden vertalingen van dit Evangelieverhaal te be- zitten en in het licht te doen verschijnen. Tegen de honderd van zulke vertalingen moet hij op eigen kosten hebben doen vervaardigen.

P. Boeles en J. Halbertsma hielden zich niet aan de Statenvertaling, maar volgden den grondtekst.

In 1879 deed G. Colmjon te Leeuwarden verschijnen een Friesche vertaling van het Evangelie naar Lucas. Hij, met zijn uitgevers, waren van plan, langzamer- hand het geheele Nieuwe Testament in het Friesch te publiceren. Maar er was zoo weinig belangstelling voor, dat zij van dit plan moesten afzien.

Een 20-tal jaren later, in 1897, vertaalde S. K. Feltma voor Evangelisatiedoeleinden het Evangelie naar Marcus.

Dat is alles, wat de 19e eeuw in dezen opgeleverd heeft. Het was niet veel. En de interesse er voor bij het Friesche volk was uiterst gering. Toch kwam er roering. Betere tijden waren op komst. Men kreeg meer oog voor het eigene, de waarde en schoonheid, en de betekenis van het Friesch op onderscheiden ge- bied. Dit werkte ook door op Godsdiensig terrein en ten aanzien der Heilige Schrift. Ook het Friesch is schepel Gods, Hem tot eere, dat dus ook tot Zijne eere gebruikt moet worden. En als product of uiting van de Friesche volksziel, spreekt zij ook die ziel het innigst toe. Zoo leerde men de vertaling van Gods Woord in het Friesch zien als Goddelijke roeping, en als plicht jegens het Friesche volk. Daar komt samen- werking. G. Postma en P. de Clercq gaan vereenigd aan het werk en willen de vijf eerste boeken van het Nieuwe Testament in het Friesch overzetten en uit- geven. Zij stellen zich daartoe in verbinding met het Hoofdbestuur van het Christelijk Friesch Gezelschap. Gedeelten verschijnen in het Tijdschrift „Yn ús eigen Tael”. Maar de vertalers, ontstend over critiek, en over mededeeling daarvan ook in genoemd Tijdschrift, hebben hun werk afgebroken, en zijn bij Joh. 12 blijven steken. Ook hebben zij de Tien geboden en een 58 Psalmen vertaald.

Eindelijk wordt er met de vertaling van den Bijbel in het Friesch meer ernst gemaakt, en tracht men die door te zetten. Het Hoofdbestuur van het Christelijk Friesch Gezelschap draagt aan Dr G. A. Wumkes en A. de Vries op den gewenschten arbeid te doen. E. B. Folkertsma had reeds het boek Jona vertaald en de drie brieven van Johannes. Drs F. Minnema de Open- baring van Johannes en de Handelingen der Apostelen. Daarna is het werk wel niet viot doorgestaan, maar toch steeds voortgezet, hozeer er ook afwisseling of verandering van werkzame personen kwam, vooral bij revisoren. Dr G. A. Wumkes evenwel is aldoor de man in dezen geweest en gebleven. Hij is de vertaler van de nu verschenen Bijbel in het Friesch, zoowel wat betreft het Oude Testament, als wat aangaat het Nieuwe.

Hij heeft eene eerste vertaling gemaakt van het Nieuwe Testament, maar deze later weer vervangen door een andere. De eerste was te vrij.

Aan de eerste overzetting van het Nieuwe Testa- ment heeft Dr G. A. Wumkes — met revisoren — ge- werkt van 1915 tot 1926, dus een tiental jaren. Aan zijn tweede overbrenging van 1926 tot 1933, d.i. een 7-tal jaren. Over beide te samen alzo 17 jaren. Aan die van het Oude Testament van 1933 tot 1943, der- halve ook 10 jaar. Aan de vertaling van den ge- heelen Bijbel samen van 1915 tot 1943, d.i. 28 jaar.

In 1943 heeft het Nederlandsch Bijbelgenootschap den geheelen Bijbel in het Friesch uitgegeven. Het Nieuwe Testament afzonderlijk reeds in 1933.